

ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลบนเว็บไซต์

จุฑารัตน์ นกแก้ว*

จากความก้าวหน้าทางวิทยาการและนวัตกรรมการศึกษาประกอบกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวงการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาทางไกล ทำให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบสื่อดิจิทัลและเผยแพร่บนเว็บไซต์มากยิ่งขึ้นและแหล่งทรัพยากรประเภทเว็บไซต์การศึกษาได้รับการนำมาประยุกต์เป็นสื่อเพื่อใช้สนับสนุนการเรียนการสอนโดยเฉพาะเว็บไซต์ทรัพยากรการศึกษาทางแบบเปิด หรือ โออีอาร์ (Open Educational Resources-OER) ที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีการนำมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอนทุกรูปแบบรวมทั้งการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้มีการนำทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดมาใช้เป็นทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ในหลักสูตรการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (eLearning) ของมหาวิทยาลัย

ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ เป็นทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่มีการผลิต จัดเก็บในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อดิจิทัล เช่น รายงานการประชุม สัมมนา หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารออนไลน์ รายงานการวิจัย เป็นต้น และนำไปเผยแพร่บนสื่ออินเทอร์เน็ตในรูปแบบเว็บไซต์ ครอบคลุมเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาทางไกล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร สมาคม การศึกษา สมาคมวิชาชีพด้านการศึกษาทางไกล และเว็บไซต์แหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources - OER)

จากการปฏิบัติงานการจัดการสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่ผ่านมา พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลบนเว็บไซต์ อาจจำแนกตามหน่วยงานที่ผลิตและเผยแพร่ได้ ดังนี้

1. เว็บไซต์สถาบันการศึกษาทางไกล

เป็นเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาทางไกลที่มีการผลิตและเผยแพร่หลักสูตร เนื้อหาและทรัพยากรการเรียนรู้ทางไกล อาทิ

1) เว็บไซต์มหาวิทยาลัยอะธาบัสกา (Athabasca University

<http://www.athabascau.ca/>) ให้เอกสารฉบับเต็มด้านการศึกษาทางไกล บทความปริทัศน์ บทความวิจัย การศึกษาทางไกล และแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดของมหาวิทยาลัย หลักสูตรเปิด รวมทั้ง วารสาร ด้านการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยผลิต

2) เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเปิด (The Open University <http://www.open.ac.uk>)

มีการจัดทำ OpenLearn เว็บไซต์พอร์ทัลของโครงการแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดของมหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลวัสดุการเรียนตามหลักสูตรที่เป็นแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดที่สามารถเข้าถึงและนำไปประยุกต์กับการเรียนการสอนได้อย่างเสรี

2. เว็บไซต์สมาคมการศึกษา สมาคมวิชาชีพด้านการศึกษาทางไกล

เป็นเว็บไซต์ของหน่วยงาน สมาคมการศึกษา สมาคมวิชาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนการเรียนทางไกล อาทิ

1) เว็บไซต์สมาคมมหาวิทยาลัยเปิดแห่งเอเชีย (Asian Association of Open Universities (AAOU)<http://www.aaou.net>) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทางไกลของแต่ละมหาวิทยาลัย

2) เว็บไซต์สภาการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาระบบเปิดทางไกลระหว่างประเทศ (International Council for Open & Distance Education- ICDE) เมนู ICDE taskforce , report on OER และ articles about OER ICDE taskforce ให้ข้อมูลรายงานเอกสารฉบับเต็มเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ของ ICDE report on OER เป็นรายงานเอกสารฉบับเต็มเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด เช่น The power of open ที่ตีพิมพ์โดย Creative Commons, Articles about OER เป็นบทความเกี่ยวกับ แหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด เป็นต้น

3) เว็บไซต์สมาคมนานาชาติเพื่อการเรียนทางไกล (The International Association for Distance Learning (IADL) <http://www.iadl.org.uk/>) เมนู ศูนย์ทรัพยากร (Resource center) รวบรวมข้อมูลทรัพยากร วัสดุที่เกี่ยวกับการเรียนทางไกล การเรียนแบบเปิด อีเลิร์นนิ่ง สามารถดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บทความวารสาร วิดีโอ ข่าวสารและแนวโน้มด้านการศึกษทางไกล รวมทั้งการเชื่อมโยงไปยังแหล่งเรียนรู้ทางไกลที่มีคุณภาพบนเว็บไซต์

3. เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

เว็บไซต์ที่เผยแพร่สารสนเทศที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบสื่อดิจิทัลที่อนุญาตให้ใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายภายใต้สัญญาอนุญาตแบบเปิดเพื่อการศึกษา การค้นคว้าวิจัยและการเรียนรู้ ครอบคลุม หลักสูตร วัสดุตามหลักสูตร โมดูล ตำรา วิดีโอ แบบทดสอบ เครื่องมือเพื่อการสนับสนุนการเข้าถึงความรู้ เนื้อหาการเรียน เครื่องมือที่เป็นโปรแกรมเพื่อการพัฒนา การประยุกต์แหล่งที่เปิดสิทธิ์การใช้ ภาษาไทยมีการเรียกใช้ Open Educational Resource หลายคำ เช่น ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด แหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด คำหลังนี้เป็นคำที่ใช้โดยยูเนสโก (UNESCO) เมื่อกล่าวถึงทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด จะมีคำศัพท์ต่างๆ เหล่านี้เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรเปิด (open courseware) ซอฟต์แวร์ฟรีการศึกษาแบบเปิด (education resource free software) โอเพนซอร์สซอฟต์แวร์ (open source software) เอกสารเนื้อหาเปิด (open content) สิทธิการเผยแพร่แบบเปิด (open publication license) ครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons-CC) เป็นต้น ตัวอย่างเว็บไซต์ แหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด อาทิ

1) เว็บไซต์หลักสูตรเปิดของ สถาบันเอ็มไอที (MIT Open Course Ware <http://ocw.mit.edu/index.html>)

2) เว็บไซต์ฐานข้อมูลทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Education Database) ฐานข้อมูลการศึกษาเปิดที่รวบรวมหลักสูตรเปิด (open courseware) ในระดับปริญญาตรี โท และเอก ของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ อาทิ Massachusetts Institute of Technology, University of Michigan, John Hopkins University เป็นต้น ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลหลักสูตรตามระดับปริญญา สาขา และหัวเรื่อง เป็นต้น

3) เว็บไซต์ OER Commons <http://www.oercommons.org/> เครื่องมือทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER Tools) วัสดุ ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดที่มีคุณภาพ (Quality OER) การฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER Training) บริการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER Support Service) โดยมีการจัดทำเครื่องมือค้นหาในฐานข้อมูล ที่ให้เอกสารฉบับเต็ม

ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลบนเว็บไซต์นับว่าเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอนในระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะประเด็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงทรัพยากรการเรียนในห้องสมุดซึ่งที่ผ่านมาทรัพยากรห้องสมุดส่วนใหญ่จัดเก็บอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ และฐานข้อมูลที่จัดซื้อเข้ามาซึ่งค่อนข้างมีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงและการนำมาใช้ประโยชน์ในวงกว้าง สิ่งนี้แตกต่างจากทรัพยากรการศึกษาบนเว็บไซต์ที่ส่วนใหญ่จัดเก็บในรูปสื่อดิจิทัลที่ผู้เรียนทางไกลสามารถเข้าถึงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเป็นสื่อที่อนุญาตให้ใช้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่องานวิชาการ ยิ่งกว่านั้น สื่อการสอนประเภทนี้ ยังสามารถกระจายไปยังผู้เรียนทางไกลได้อย่างทั่วถึง

* บรรณารักษชำนาญการ ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช